

STRESZCZENIE

Opieka dyplomatyczna jest instytucją z zakresu prawa międzynarodowego publicznego i prawa wewnętrznego (ustrojowego). Mimo podejmowanych prób, nie została skodyfikowana. Została oparta na rygorystycznych przesłankach, które do połowy XX wieku nie podlegały kwestionowaniu. Za sprawą powtarzających się, niekiedy dość spektakularnych, przypadków naruszenia elementarnych praw jednostek, podjęta została próba jednak redefinicji opieki dyplomatycznej. Istotnym czynnikiem, który wywarł wpływ na obecny kształt tej instytucji stanowi przede wszystkim rozwój prawa międzynarodowego praw człowieka.

Celem pracy jest możliwie pełne, a zatem uwzględniające doktrynalny i orzecznicy rozwój, omówienie konstrukcji prawnej opieki dyplomatycznej. Jednym z zagadnień wymagających szerszej analizy dotyczy odpowiedzi na pytanie, czy ewolucja prawa do opieki dyplomatycznej niesie za sobą jakąkolwiek wartość dodaną w stosunku do ukształtowanego modelu. W szczególności, czy prawo międzynarodowe tworzy reżim, którego częścią jest obowiązek udzielenia opieki dyplomatycznej, ewentualnie czy wspiera kształtowanie się normy wyrażającej uprawnienie ofiar naruszeń praw człowieka do opieki dyplomatycznej. Hipoteza główna dysertacji zakłada, że w oparciu o nienaruszalne prawa człowieka, państwo jest zobowiązane do podjęcia opieki dyplomatycznej w przypadku naruszenia bezwzględnie obowiązujących norm prawa międzynarodowego (*ius cogens*). W toku badań zostały zastosowane podstawowe metody badawcze nauk prawnych: historyczna, opisowa i analiza prawna.

Rozdział pierwszy zawiera wprowadzenie do problematyki opieki dyplomatycznej i ma charakter teoretycznego wykładu przedmiotu podjętych badań. Dokonana w nim została ogólna charakterystyka opieki dyplomatycznej z podkreśleniem aspektów relewantnych z punktu widzenia tematu pracy.

Rozdział drugi poświęcony został kryterium *locus standi* opieki dyplomatycznej – obywatelstwu, stanowiącemu instytucję usytuowaną na pograniczu prawa międzynarodowego i krajowego, które determinuje sytuację prawną jednostki.

Rozdział trzeci, obejmuje *conditio sine qua non* dopuszczalności opieki dyplomatycznej. Wskazana została w nim nieodzowna przesłanka tej instytucji, jaką stanowi bezprawny – w świetle prawa międzynarodowego – czyn państwa. Przedstawiona została również zasada wyczerpania dróg prawa wewnętrznego oraz zasada „czystych rąk”.

W rozdziale czwartym omówiona została instytucja obywatelstwa Unii Europejskiej oraz jej relacja z obywatelstwem krajowym. Zaprezentowane zostało prawo do opieki dyplomatycznej gwarantowane obywatelom Unii Europejskiej oraz aspekty proceduralne jego udzielenia.

Z kolei w rozdziale piątym, wskazano na rozwój prawa międzynarodowego, w szczególności praw człowieka oraz obecność opieki dyplomatycznej w systemie wspólnych wartości przyjętych i stosowanych przez społeczność międzynarodową.

Wnioski z analizy przeprowadzonej na płaszczyźnie uniwersalnego i regionalnego prawa międzynarodowego, zawarte zostały w zakończeniu. Analiza materiału badawczego, umożliwiła osiągnięcie celu pracy i doprowadziła do istotnych konkluzji dotyczących wpływu międzynarodowej ochrony praw człowieka na opiekę dyplomatyczną.